

Dio 3: Dokumenti i nastavni materijali

Na sljedećim stranicama nalaze se važni dokumenti o temi prava djece za upotrebu u nastavnim lekcijama i smjernice o tome kako ih koristiti.

To su: verzija Konvencije o pravima djeteta (1), Grupiranje prava djece u četiri dimenzije (2), Konvencija UN-a o pravima djeteta od 20.

novembra 1989. (3), Kartice o dječjim pravima koja se mogu kopirati i koristiti u lekcijama (4).

Definicije korištene u verziji za djecu u okviru Konvencije o pravima djeteta odgovaraju onima korištenim u kratkim tekstovima na karticama dječjih prava. Mnoštvo daljnjih materijala za upotrebu u lekcijama može se naći na internetu.

1. Dječija verzija Konvencije o pravima djeteta

Zašto dječija verzija Konvencije?

Verzija Konvencije o pravima djeteta, koju je donijela Opća skupština Ujedinjenih nacija, a usvojila i ratificirala većina država širom svijeta, pravni je dokument pisan vrlo složenim, pravnim jezikom.

Ako hoćemo da mladi ljudi razumiju svoja prava, tada moramo početi iskazivati dokumente kao što je Konvencija o pravima djeteta na prihvatljivom jeziku.

Pored toga, Član 42. Konvencije navodi da je dužnost vlasti da mlade informišu o njihovim pravima na različite načine. Bez sumnje, ova verzija Konvencije UN-a o pravima djeteta razlikuje se od izvornog teksta i omogućava mladim ljudima aktivan pristup njihovim pravima. Na taj način više ljudi može biti svjesno svojih prava.

Nakon ovog razgovora o pravima, koje su naše odgovornosti?

Prava i odgovornosti ne mogu se posmatrati nezavisno jedni od drugih.

Konvencija UN-a o pravima djeteta opisuje prava koja su njihove vlade jamčile mladima.

U svim međuljudskim odnosima, bili oni među prijateljima, u porodici, školi, sportskim klubovima ili u različitim zemljama, moramo biti svjesni da imamo odgovornosti prema drugim ljudima i da oni imaju odgovornosti prema nama.

Dvije od tih osnovnih odgovornosti prema drugima su poštovanje i tolerancija. Konvencija UN-a o pravima djeteta opisuje ove osnovne odgovornosti vlada prema osobama mlađim od 18 godina.

Dječija verzija Konvencije o pravima djeteta

Član	Kratak naziv	Kratak opis
1	Određenje dobne granice za dijete	Dijete je osoba do 18. godine starosti
2	Nediskriminacija	Niti jedno dijete ne smije biti diskriminisano zbog boje kože, spola, jezika, vjere, mišljenja, zemlje porijekla, siromaštva ili bogatstva, invalidnosti ili pripadnosti etničkoj manjini.
3	Dobrobit djeteta je najvažnija	U svim zakonima i sudskim odlukama, dobrobit djeteta je na prvom mjestu
4	Provedba prava	Svaka država treba osigurati, na najbolji način koji može, da se prava djece provode.

5	Poštovanje roditeljskih prava	Svaka je država odgovorna za to da se dužnosti, prava i odgovornosti roditelja provode na takav način da osiguraju djeci slobodno ostvarivanje njihovih prava. (Vlade moraju poštovati prava i dužnosti roditelja, članova porodice i / ili staratelja uz informisanje i savjetovanje djece o njihovim pravima).
6	Opstanak i razvoj djeteta	Svako dijete ima pravo na život i opstanak. Država mora osigurati da se djeca i mladi ljudi mogu dobro razvijati.
7	Ime i državljanstvo	Svako dijete od rođenja nadalje, ima pravo na ime, na državljanstvo i brigu od strane njegovih roditelja.
8	Zaštita identiteta	Svako dijete ima pravo zadržati ili vratiti svoje ime, državljanstvo i porodične odnose.
9	Odvajanje od roditelja	Svako dijete ima pravo na život sa svojim roditeljima, osim kad moraju biti zaštićeni od svojih roditelja. Ako dijete mora biti odvojeno od jednog ili oba roditelja, ima pravo kontaktirati s njima. Ukoliko se dijete odvoji od jednog ili oba roditelja, imaju pravo znati gdje su oni.
10	Spajanje porodica	Svako dijete ima pravo napustiti svaku državu i putovanje u vlastitoj zemlji, kako bi se ponovno ujedinili sa svojom porodicom.
11	Zaštita od oduzimanja i otmica	Svaka država mora se boriti protiv oduzimanja i otmica u drugu zemlju te zadržavanja djece od strane jednog roditelja ili druge osobe.
12	Sloboda djeteta na mišljenje	Svako dijete ima pravo da izrazi svoje mišljenje i da se čuje njegovo mišljenje o svim pitanjima koja se odnose na njegov život. To posebno vrijedi u pravnim ili upravnim postupcima. Što je dijete starije, to se više treba slušati njegovo mišljenje.
13	Sloboda izražavanja	Svako dijete ima pravo slobodno izraziti svoje mišljenje te dobiti i poslati informacije putem medija. Svako dijete ima odgovornost izraziti svoje mišljenje na takav način da poštuje prava drugih.
14	Sloboda misli, savjesti i vjere	Svako dijete ima pravo slobodno prakticirati svoju vjeru i slobodno ostvarivati svoje misli i savjest. Država mora poštovati prava i odgovornosti roditelja u provedbi tih prava djeteta.
15	Pravo na mirno javno okupljanje	Svako dijete ima pravo na okupljanje zajedno sa ostalom djecom, da se pridruži ili osnuje društvo ili udruženje, sve dok dok nisu povrijeđena prava u tom procesu.

16	Zaštita privatnosti	Svako dijete ima pravo da niko ne ometa njegov privatni život, porodicu, stan ili pisane razmjene. Osim toga, svako dijete ima pravo da mu niko ne povrijedi njegovu čast.
17	Pristup odgovarajućim informacijama	Svaka država mora osigurati da djeca imaju pristup informacijama putem raznih oblika medija te da mogu steći znanja koja su važna za njihovu dobrobit. Država ima dužnost štiti djecu od štetnih informacija.
18	Odgovornost roditelja	Roditelji ili staratelji zajednički su odgovorni za odgoj djeteta. Država ima odgovornost da ih podrži u tome i, na primjer, osigurati im da imaju na raspolaganju brigu o djeci ukoliko moraju raditi.
19	Zaštita od zlostavljanja	Država je odgovorna za zaštitu djeteta od zlostavljanja od strane roditelja ili drugih osoba. Svako dijete ima pravo naučiti kako izbjeći ili nositi se sa svakim oblikom zlostavljanja.
20	Mladi bez porodice	Svako dijete koje ne živi sa svojom porodicom, ima pravo na posebnu zaštitu i podršku. Oni tada imaju pravo na udomiteljsku porodicu ili zaštitu u odgovarajućoj ustanovi koja je obzirna prema njihovom vjerskom, kulturnom ili jezičnom porijeklu.
21	Usvajanje	Dijete se može usvojiti ako je usvajanje ovlašteno, priznato i odobreno od strane države, te ako ono služi dobrobiti djeteta.
22	Djeca izbjeglice	Svako dijete koje je prisiljeno napustiti svoju zemlju, koje je izbjeglica i traži azil, ima pravo na posebnu zaštitu države.
23	Djeca sa teškoćama u razvoju	Svako dijete s teškoćom ima pravo na posebnu zaštitu i obrazovanje. Treba im pomoći da budu nezavisna i da aktivno učestvuju u svojim društvenim zajednicama.
24	Zdravlje i zdravstvena zaštita	Svako dijete ima pravo na najbolju moguću zdravstvenu zaštitu. Država ima dužnost u borbi protiv smrtnosti djece, osigurati zdravstvenu zaštitu za mlade ljude, štiti od loše prehrane i bolesti, garantovati zdravstvenu zaštitu za trudnice i mlade majke, učiniti dostupnom zdravstvenu edukaciju, kako bi se razvila prevencija u sektoru javnog zdravstva i prevladali običaji koji štete djeci.
25	Postupak liječenja ili zaštite	Svako dijete koje je primljeno u ustanovu radi njegove zaštite, njege ili liječenja ima pravo na primjeren postupak i zdravstvenu zaštitu.
26	Socijalna zaštita	Svako dijete ima pravo na socijalnu zaštitu, kao što je socijalno osiguranje. Država garantuje novčane isplate za dijete pri čemu uzima u obzir finansijsko stanje porodice i ili staratelja

27	Životni standard	Svako dijete ima pravo na životni standard koji je primjeren njegovom tjelesnom, duhovnom, moralnom i društvenom razvoju. Roditelji ili staratelji su prije svega odgovorni da to osiguraju. Država ima dužnost da ih podrži u tome.
28	Obrazovanje	Svako dijete ima pravo na obrazovanje i na školovanje. Država ima dužnost da osigura besplatno i obavezno osnovno obrazovanje te na sličan način učini dostupnim srednjoškolsko obrazovanje svoj djeci i mladima. Država ima dužnost osigurati da se djeca i mladi ljudi tretiraju na odgovarajući način u školi i da se ne krše njihova ljudska prava.
29	Obrazovni ciljevi	Školsko obrazovanje treba omogućiti razvoj ličnosti i talenata svakog djeteta, pripremiti svako dijete za život odraslih i podsticati djecu da poštuju ljudska prava te vrijednosti svoje kulture i drugih kultura.
30	Djeca manjina	Svako dijete koje pripada manjini ima pravo učiti o tome i prakticirati svoju kulturu, religiju i jezik.
31	Odmor, igra i slobodno vrijeme	Svako dijete ima pravo na odmor i slobodno vrijeme u kojem se mogu igrati i učestvovati slobodno u kulturnom i umjetničkom životu.
32	Dječiji rad	Svako dijete ima pravo biti zaštićeno od svakog oblika izrabljivanja i rada koji bi mogao naštetiti njegovom školovanju ili razvoju. Država ima dužnost određivanja minimalne dobi za dozvolu za rad, iznos radnih sati dnevno i radnih uslova.
33	Postupak za zaštitu od opojnih droga	Svako dijete ima pravo biti zaštićeno od proizvodnje i prometa opojnih droga.
34	Postupak za zaštitu od seksualnog iskorištavanja	Svako dijete ima pravo biti zaštićeno od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja te od prostitucije i pornografije.
35	Zaštita od prodaje i trgovanja	Država mora preduzeti sve što je u njenoj moći kako bi osigurala da djeca i mladi ne postanu žrtve otmica ili trgovanja.
36	Zaštita od svih drugih oblika iskorištavanja	Svako dijete ima pravo biti zaštićeno od svih drugih oblika iskorištavanja (npr prosjačenja).

37	Mučenje i zatvaranje	Svako dijete ima pravo na zaštitu od mučenja, okrutnog postupanja ili kažnjavanja, nezakonitog hapšenja ili bilo kojih oblika prijetnje njihovoj ličnoj slobodi. Država ima dužnost zabraniti smrtnu kaznu i doživotni zatvor za mlade. Ako je dijete u zatvoru, ono ima pravo na human i uljudan tretman. Ako je dijete ili mlada osoba uhapšena ne smije se držati u zarobljeništvu s odraslima, biti u mogućnosti održavati kontakt sa svojim porodicama, te imaju pravo na pravnu pomoć.
38	Rat i oružani sukob	Djeca i mladi do 15 godina starosti imaju pravo ne učestvovati u ratu i oružanim sukobima. Država ima dužnost davanja posebne zaštite djece koja su pogođena ratom.
39	Rehabilitacija i integracija	Svako dijete koje je žrtva oružanog sukoba, mučenja, zanemarivanja ili iskorištavanja ima pravo na odgovarajuću njegu koja će mu omogućiti da postane psihički i fizički zdravo i da se integriše u zajednicu.
40	Maloljetničko pravosuđe	Svako dijete optuženo da je počinilo kazneno djelo ima pravo biti tretirano dostojanstveno na sudu. Ono je nevino dok mu se ne dokaže krivica. Svako dijete ima pravo na pravedno suđenje, prevodioca (ako je potrebno), na zaštitu njegove privatnosti i imati provjerenu sudsku odluku. Država ima dužnost postaviti minimalnu dob ispod koje djeca ne mogu biti krivično odgovorna. Država ima dužnost osigurati alternativne oblike zatvora za osuđenu djecu i mlade ljude.
41	Viši nacionalni standardi imaju prioritet	Ako neka zemlja ima zakone koji štite djecu i mlade bolje od konvencije o pravima djeteta, tada se primjenjuju ti zakoni.
42	Promovisanje prava djece	Svaka država ima odgovornost da sa dječijim pravima upozna odrasle i djecu na razumljiv način.

